

ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΟΡΟΥΣ ΠΑΡΝΩΝΑ
ΥΓΡΟΤΟΠΟΥ ΜΟΥΣΤΟΥ

Γνωριμία με τα ζώα του Πάρνωνα

Canis aureus

Lucanus cervus

Alcedo atthis

Lacerta trilineata

Περιεχόμενα

Βίδα	4
Τυτώ	5
Λαφιάτης	6
Βουβόκυκνος	7
Ζαχαριάς Αλμυρής	8
Χρυσαστός	9
Ελαφοκάνθαρος	10
Μπούφος	11
Γιγάντια νυχτοπεταλούδα-παγώνι	12
Αλκυόνα	13
Μεγάλος νυκτοβάτης	14
Κρασπεδοχελώνα	15
Πορφυροτσικνιάς	16
Δενδρομυωξός	17
Τσακάλι	18
Τρανόσαυρα	19

Φωτογραφίες φυλλαδίου

- Αρχείο Φορέα Διαχείρισης όρους Πάρνωνα & υγροτόπου Μουστού
- Γαστεράτος Ι.
- Καλπουτζάκης Ελ.
- Μπεριάτος Γ.
- Μπουρδάκης Ε.
- Τρυφωνόπουλος Γ.
- Biopix
- Dijk P.
- Jagodnik A.
- Krofel M.

Copyright 2015

Φορέας Διαχείρισης όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου ή τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης της Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με τον ν. 100/1975.

Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές, ηλεκτρονικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους.

Η ευρύτερη περιοχή
του όρους Πάρνωνα
φιλοξενεί μεγάλο αριθμό
ζώων, θηλαστικών, ερπετών,
αμφιβίων, πτηνών, ψαριών,
αλλά και ασπονδύλων.

Υπάρχουν πολλά είδη
σημαντικά γιατί είναι σπάνια,
κινδυνεύοντα ή ενδημικά,
όπως...

Φαράγγι Λούλουγκα

Βίδρα (*Lutra lutra*)

Είναι ένα αμφίβιο σαρκοφάγο θηλαστικό, με κυρίως νυχτόβιες συνήθειες. Απαντά σε βιότοπους που περιλαμβάνουν ποτάμια, ρυάκια, λίμνες, εκβολές ποταμών, λιμνοθάλασσες, αρδευόμενες εκτάσεις, ακόμα και αποστραγγιστικά κανάλια και τάφρους. Ο τρόπος ζωής της βίδρας απαιτεί υγιή υγροτοπικά ενδιαιτήματα. Έχει καταγραφεί σε υγροτόπους σε όλη την Ελλάδα, με τους πληθυσμούς της να παρουσιάζουν πτωτική τάση, φυσικό επακόλουθο της καταστροφής των κατάλληλων ενδιαιτημάτων, όσο και της υποβάθμισης της ποιότητας των υδάτων. Σε διεθνές επίπεδο χαρακτηρίζεται ως «Σχεδόν απειλούμενο», ενώ στην Ελλάδα ως «Κινδυνεύον». Αποτελεί είδος προτεραιότητας για προστασία από την ΕΕ, ενώ προστατεύεται και από πλήθος άλλων διεθνών, ευρωπαϊκών συμβάσεων και συνθηκών, αλλά και την εθνική νομοθεσία. Ο οικολογικός ρόλος της βίδρας είναι σημαντικότερος, καθώς αποτελεί τον μεγαλύτερο αμφίβιο θηρευτή του υγροτόπου Μουστου και γι' αυτό οφείλουμε να την προστατεύουμε, έτσι ώστε να τον «κοσμεύει» και στις επόμενες γενιές.

Η βίδρα τρέφεται κυρίως με ψάρια, αλλά και με ζώα, όπως καβούρια, βατράχια, νερόφιδα, μικρά θηλαστικά και πτηνά.

Η τυτώ ονομάζεται και ανθρωποπούλι εξ' αιτίας του χαρακτηριστικού χρωματικού προτύπου του κεφαλιού της!

Τυτώ (*Tyto alba*)

Η πρώτη λέξη του επιστημονικού της ονόματος (*Tyto*) προέρχεται από την ελληνική λέξη τυτώ, η οποία ονομάτιζε το συγκεκριμένο είδος από την αρχαιότητα, ενώ το *alba/albus* = λευκός (λατινικά) σχετίζεται με το χρώμα του ζώου όταν αυτό πετάει, καθώς το κάτω μέρος του πτερώματός του και η κοιλιά του είναι λευκά. Το πρόσωπό της είναι πολύ χαρακτηριστικό: λευκόχρωμο σε σχήμα καρδιάς. Απαντά σε ανοικτές εκτάσεις με μικρά δάση, χωράφια, συστάδες δέντρων, υγροτόπους.

Πολύ συχνά βρίσκεται σε ανθρωπογενείς βιοτόπους, όπως αγροτικούς οικισμούς και χωριά, όπου μπορεί να ζει σε κτήρια, με την ανοχή ή και ενθάρρυνση των ιδιοκτητών τους. Δραστηριοποιείται τη νύχτα και μερικές φορές και το σούρουπο. Κυνηγά, κυρίως, μικροθηλαστικά (ποντίκια, αρουραίους, σκαπτοποντικούς). Οι «υπηρεσίες» που προσφέρει στον άνθρωπο με την εξολόθρευση των μικροθηλαστικών, είναι αυτές που θα πρέπει να μας κινητοποιούν προς την προστασία αυτού του ιδιαίτερου και πανέμορφου πτηνού. Η προστατευόμενη περιοχή αποτελεί σπιτικό για την τυτώ και παρά τις προκαταλήψεις των παλαιότερων γενιών πρέπει να αποτελεί και στο μέλλον ένα φιλόξενο τόπο.

Φωτ: Γ. Τριφυνοπούλου

Λαφιιάτης (*Elaphe quatuorlineata*)

Θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ο «αγαθός γίγαντας» των φιδιών της Ελλάδας, καθώς είναι από τα μεγαλύτερα σε μήκος φίδια της Ευρώπης (2,6 μέτρα), όπως και ο σαπίτης. Είναι ήρεμο και ελάχιστα έως καθόλου επιθετικό, ακόμα και όταν παγιδευτεί ή αιχμαλωτιστεί από τον άνθρωπο. Η διατροφή του βασίζεται στα τρωκτικά και κυρίως, στους αρουραίους, όμως καταναλώνει και πουλιά και μεγάλες σαύρες. Το πρώτο συνθετικό του επιστημονικού ονόματος (*Elaphe*) σχετίζεται με το χρωματικό πρότυπο του κεφαλιού των φιδιών του γένους που προσομοιάζουν με κέρατα ελαφιού, ενώ το δεύτερο συνθετικό (*quatuorlineata*) περιγράφει τις τέσσερις καστανές γραμμές που διατρέχουν το σώμα του.

Οι άμεσες απειλές, όπως και σε κάθε είδος φιδιού, είναι πολύ έντονες.

Το μεγάλο μέγεθος και η μικρή του ταχύτητα τον κάνουν εύκολο στόχο όποτε εμφανίζεται κοντά στον άνθρωπο, με αποτέλεσμα να καταδιώκεται και να θανατώνεται, παρότι είναι εντελώς ακίνδυνος. Η παρουσία του είναι τεκμηριωμένη και συνεχής σε αρκετές περιοχές της προστατευόμενης περιοχής. Η προστασία του είναι «επαρκής», τόσο σε εθνικό, όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο και περιλαμβάνεται στα «Είδη Προτεραιότητας» για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Δεν έχει δηλητήριο και σκοτώνει την τροφή του (τρωκτικά) με περισφιξη ενώ είναι εντελώς ακίνδυνος για τον άνθρωπο!

Φωτ: Γ. Τριφυνοπούλου

Βουβόκυκνος (*Cygnus olor*)

Μεγαλόσωμο ζώο (μήκος μέχρι 1,6 μέτρα και άνοιγμα πτερών κοντά στα 2,5 μέτρα) με σχεδόν κατάλευκο πτέρωμα (στα ενήλικα άτομα) και ιδιαίτερα μακρύ λαιμό με αποτέλεσμα να ξεχωρίζει και αναγνωρίζεται από μακριά, τουλάχιστον σε επίπεδο γένους. Η έλευση του βαρύ χειμώνα στις βορειότερες περιοχές τον αναγκάζει να μεταναστεύσει νοτιότερα και να βρει καταφύγιο σε υγροτόπους της χώρας μας. Πετά με αργά χτυπήματα των πτερών και τον λαιμό εκτεταμένο. Τρέφεται με υδρόβια φυτά και ασπόνδυλα, τσαλαβουτώντας επιφανειακά στο νερό και όχι με κατάδυση. Παράγει μια ποικιλία φωνών. Είναι κοινωνικός, εκτός από την περίοδο της αναπαραγωγής, όπου κάθε ζευγάρι (ζευγαρώνει με έναν σύντροφο ισόβια) απομονώνεται στην εδαφική του περιοχή την οποία υπερασπίζεται σθεναρά εναντίον των καταπατητών. Ενηλικιώνεται κατά το 3ο ή 4ο έτος και ζει πιθανόν 20 χρόνια σε φυσική κατάσταση και μέχρι 50 χρόνια σε κατάσταση αιχμαλωσίας. Η προστασία του είναι «χαλαρή», ενώ η παραμονή του στη χώρα μας δεν είναι πάντα ευχάριστη. Πολλές φορές ακόμη και αυτά τα πανέμορφα πουλιά γίνονται θήραμα ή καλύτερα στόχος εκπαίδευσης ασυνείδητων κυνηγών, καθώς δεν αποτελεί θηρεύσιμο είδος.

Κανένα άλλο υδρόβιο πτηνό δεν φτάνει την ταχύτητα με την οποία κινείται ο βουβόκυκνος, τόσο στο νερό, όσο και στον αέρα.

Ζαχαριάς Αλμυρός *(Aphanius almiriensis/fasciatus)*

Το είδος διαβιεί σε καθαρά ρέοντα υφάλμυρα νερά, με ελαφριά ροή και μικρό βάθος, όπου η υδρόβια βλάστησή του εξασφαλίζει κάλυψη και τροφή, η οποία αποτελείται από υδρόβια ασπόνδυλα. Είναι ταχύτατος κολυμβητής και σχηματίζει κοπάδια.

Είναι ενδημικό της Βοραιοανατολικής & Ανατολικής Πελοποννήσου, δηλαδή παγκοσμίως έχει καταγραφεί μόνο σε δύο τοποθεσίες της περιοχής αυτής, την πηγή Κοκόση (Αλμυρή Κορινθίας) και την πηγή Μελιγού της λιμνοθάλασσας του Μουστού, με την τελευταία να έχει ένα μεγάλο και υγιή πληθυσμό του μοναδικού αυτού είδους. Δεδομένου ότι ο κύριος πληθυσμός του καταγράφεται στη λιμνοθάλασσα του Μουστού, προϋπόθεση για να εξακολουθήσει να «φιλοξενεί» η συγκεκριμένη τοποθεσία αυτόν τον παγκοσμίως μοναδικό κάτοικο είναι η διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης του υγροτόπου.

Στο καθεστώς προστασίας του είδους, σε διεθνές επίπεδο χαρακτηρίζεται ως «Κρίσιμως κινδυνεύον», ενώ για την ΕΕ αποτελεί είδος προτεραιότητας για προστασία.

Κατά την περίοδο της αναπαραγωγής στο σώμα του εμφανίζονται αδένες, που του δίνουν μια πικρή γεύση αποθαρρύνοντας τους θηρευτές του!

Χρυσασαυτός (*Aquila chrysaetos*)

Ο μεγαλύτερος από τους αετούς (μαζί με τον θαλασσαετό) με άνοιγμα φτερών μέχρι και 2,3 μέτρα! Φωλιάζει σε ορεινές περιοχές με βραχώδεις εξάρσεις. Κατασκευάζει τεράστια φωλιά με κλαδιά, χόρτα και ενίοτε τρίχες ζώων, σε γκρεμούς ή μεγάλα δέντρα και τη χρησιμοποιεί συνεχώς αν δεν ενοχληθεί. Προτιμά μεγάλες ανοικτές ημιορεινές και ορεινές εκτάσεις με χαμηλή βλάστηση για την αναζήτηση της τροφής του, που αποτελείται από θηλαστικά μικρού και μεσαίου μεγέθους (τρωκτικά, λαγόμορφα, σαρκοφάγα), ερπετά (φίδια, σαύρες, χελώνες), πουλιά, αλλά και πτώματα.

Ο επισκέπτης της προστατευόμενης περιοχής που θα αφήσει το οδικό δίκτυο και θα περιπλανηθεί στα ορεινά μονοπάτια αν είναι υποψιασμένος, τυχερός και κοιτάζει ψηλά, πιθανόν να καταγράψει στις εμπειρίες της ζωής του μια -έστω μακρινή- συνάντηση με έναν πραγματικό «βασιλιά των αιθέρων», εκεί που οφείλει να είναι ένας βασιλιάς: πάνω από όλους!

Σπάνια κάποιος θα τον δει, καθώς τα 1-2 ζευγάρια που διαβιούν στην προστατευόμενη περιοχή εντοπίζονται σε απρόσιτες τοποθεσίες.

Φωτ.: Β. Βασιλάκης

Ελαφοκάνθαρος (*Lucanus cervus*)

Το μεγαλύτερο σκαθάρι της Ευρώπης, με το μήκος των αρσενικών ατόμων να φτάνει τα 8 εκατοστά και των θηλυκών μόλις τα 4 εκατοστά. Οι δαγκάνες των αρσενικών δεν είναι καθόλου δυνατές και σε καμία περίπτωση επικίνδυνες, ενώ τα θηλυκά έχουν μικρά και φυσιολογικά σαγόνια. Γεννούν αβγά σε κορμούς και οι προνύμφες τρέφονται με το πλούσιο σε μύκητες ξύλο, ανοίγοντας βαθιές στοές για πέντε ή έξι χρόνια πριν μεταμορφωθούν σε τέλεια έντομα. Αυτά εμφανίζονται την άνοιξη, ζουν μόνο για λίγους μήνες και είναι δραστήρια τις νυχτερινές ώρες. Τρέφονται με νέκταρ και χυμούς δέντρων, χρησιμοποιώντας τις γνάθους τους για να τρυπήσουν τον φλοιό των τρυφερών κλαδιών των βελανιδιών και των καστανιών.

Έχουν φτερά και πετούν, αλλά οι πτητικές τους ικανότητες δεν είναι καλές, εξαιτίας του μεγάλου μεγέθους τους, ιδιαίτερα στα αρσενικά άτομα. Τους λίγους μήνες της ζωής τους εμφανίζονται σε βιότοπους που μπορούν να τραφούν, δηλαδή σε δάση φυλλοβόλων. Αποτελούν τμήμα της βιοποικιλότητας της προστατευόμενης περιοχής, όμως οι μικροί πληθυσμοί τους ελαχιστοποιούν τις πιθανότητες για κάποιον να τους συναντήσει. Η προστασία τους σε εθνικό επίπεδο είναι ανύπαρκτη ενώ σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποτελούν «Είδος Προτεραιότητας» για προστασία.

Μόνο οι αρσενικοί ελαφοκάνθαροι έχουν τεράστιες και διακλαδισμένες δαγκάνες στο κεφάλι τους που τις χρησιμοποιούν για να μάχονται μεταξύ τους.

Φωτ.: Γ. Τριφυλιόπουλος

Μπούφος (*Bubo bubo*)

Είναι ο «βασιλιάς των γλαυκών», ο πιο εντυπωσιακός εκπρόσωπός τους, αρκετά γνωστός στην προστατευόμενη περιοχή και ο πιο μεγαλόσωμος, με άνοιγμα φτερών μέχρι και τα 1,9 μέτρα. Έχει γεροδεμένη κατασκευή, πυκνό φτέρωμα, μεγάλο κεφάλι με πορτοκαλοκόκκινα μάτια και χαρακτηριστικές μακριές τούφες αυτιών (φρύδια). Είναι μόνιμος κάτοικος βουνών και δασών με απόκρημνα βράχια και μεγάλα γέρικα δέντρα και φωλιάζει σε απρόσιτα βράχια και σπανιότερα, στο έδαφος, σε βράχους ή σε πυκνή βλάστηση. Την ημέρα κουρνιάζει σε κοιλότητες βράχων και πυκνά δέντρα και δραστηριοποιείται το σούρουπο και τη νύχτα. Την τροφή του, που την αναζητά σε ανοικτές εκτάσεις ανάμεσα σε μακία, φρύγανα και διάσπαρτα δέντρα, αποτελούν θηλαστικά μικρού και μεσαίου μεγέθους (ποντίκια, αρουραίοι, σκαντζόχοιροι, λαγοί, κ.ά.) πουλιά (πάπιες, γλάροι, κορακοειδή), αλλά και πτώματα.

Ο κυρίως νυκτόβιος τρόπος ζωής του μπούφου και η αθόρυβη πτήση του, βοηθούν στο να περνά απαρατήρητος!

Φωτό: Ε. Μπουράκης

Γιγάντια νυχτοπεταλούδα-παχώνι (*Saturnia pyri*)

Η μεγαλύτερη πεταλούδα -και νυχτοπεταλούδα- της Ευρώπης, με άνοιγμα φτερών που μπορεί να φτάσει σχεδόν τα 17 εκατοστά. Το σώμα της είναι καλυμμένο με «τρίχες», απαραίτητο χαρακτηριστικό των νυχτοπεταλούδων που ενεργοποιούνται κατά τις ψυχρότερες νύχτες. Επίσης, χαρακτηριστικές και οι κεραίες στο κεφάλι της νυχτοπεταλούδας που είναι μεγάλες και χτενοειδείς. Οι βιότοποι που διαβιεί περιλαμβάνουν δασικές περιοχές, καθώς επίσης καλλιεργούμενες και μη περιοχές με καρποφόρα δέντρα, αλλά και αγροτικές κοντά σε οικισμούς, από το επίπεδο της θάλασσας μέχρι και τα 2.000 μέτρα υψόμετρο! Στην προστατευόμενη περιοχή οι πληθυσμοί της δεν είναι μεγάλοι και έτσι ελαχιστοποιούνται οι πιθανότητες για κάποιον να τη συναντήσει, δεδομένου και ότι ενεργοποιείται και κυκλοφορεί τις νυχτερινές ώρες. Άμεση απειλή αποτελεί η συλλογή της για ιδιωτικές συλλογές εντόμων. Η προστασία της σε εθνικό επίπεδο είναι ανύπαρκτη, όπως σχεδόν και σε κοινοτικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, αφού περιλαμβάνεται σε μόλις δύο καταλόγους -έναν ευρωπαϊκό και έναν παγκόσμιο- για είδη προς προστασία.

Τα φτερά της έχουν τέσσερα «μάτια» (σκοινοειδείς κηλίδες) που αποθαρρύνουν τους θηρευτές της.

Κατά την κάθετη βουτιά της στο νερό, τα μάτια της παραμένουν ανοιχτά επιτρέποντάς της να βλέπει υποβρυχίως, ενώ ένα τρίτο διαφανές βλέφαρο, η σκαρδαμυκτική μεμβράνη, κλείνει και τα προστατεύει από τραυματισμούς!

Αλκυόνα (*Alcedo atthis*)

Είναι ένα μικρόσωμο πτηνό και αποτελεί ένα ζωντανό κόσμημα του υγροτόπου Μουστού. Η ιδιαίτερη ικανότητά της αποδίδεται στην αγγλική κοινή της ονομασία «kingfisher» που σημαίνει «βασιλιάς του ψαρέματος».

Πετά με μεγάλη ταχύτητα. Όταν ο επισκέπτης καταφέρει τελικά να την παρατηρήσει, εντυπωσιάζεται από τα χρώματά της, καθώς η αλκυόνα είναι ένα μικρό, αεικίνητο, ιπτάμενο ουράνιο τόξο! Οι σωματικές της αναλογίες αποκαλύπτονται μόλις σταματήσει σε ένα κλαδί: παχουλή, κοντά πόδια, κοντή ουρά, μεγάλο κεφάλι και πολύ μεγάλο ράμφος. Παραμονεύει ακίνητη ή αιωρείται πάνω από το νερό και βουτά αστραπιαία. Τα ψάρια που αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος της διατροφής της -μαζί με αμφίβια και υδρόβια ασπόνδυλα- την υποχρεώνουν να βρίσκεται κοντά σε ρυάκια και ποτάμια με χαμηλή ροή, λίμνες και λιμνοθάλασσες, εκβολές και ακτές, πάντα με δέντρα και κατάλληλη βλάστηση. Η αλκυόνα προστατεύεται επαρκώς, τόσο σε εθνικό, όσο και σε κοινοτικό και διεθνές επίπεδο.

Φωτό: Αρχείο Φ.ΛΟΠΤΗ

Μεγάλος νυκτοβάτης (*Nyctalus lasiopterus*)

Αν και ακούγεται επιβλητικό και μυστηριώδες είναι ένα είδος νυχτερίδας που εμφανίζεται κοινό σε περιοχές της προστατευόμενης περιοχής, αν και αποτελεί ένα από τα πιο σπάνια είδη στην Ελλάδα. Είναι η μεγαλύτερη νυχτερίδα της Ευρώπης (εξαιρώντας την Κύπρο) με άνοιγμα φτερών μέχρι τα 46 εκατοστά. Το πρώτο συνθετικό του κοινού ονόματος υποδηλώνει το μεγάλο μέγεθος, ενώ το δεύτερο (νύκτα + βάτης, βαίνω) υποδηλώνει τη νυχτερινή του δραστηριοποίηση. Το πρώτο συνθετικό του επιστημονικού του ονόματος (*nyctalus*: νύκτα + λάω = βλέπω) υποδηλώνει αυτόν που βλέπει τη νύκτα, ενώ το δεύτερο συνθετικό (*lasiopterus*: λάσιος = τριχωτός + πτερό) υποδηλώνει την ύπαρξη τριχώματος στα φτερά. Εξαπλώνεται σε όλη την Ελλάδα και απαντά σε δάση φυλλοβόλων, κωνοφόρων και σε μικτά δάση. Κουρνιάζει, κυρίως, σε κουφάλες δέντρων, αλλά και σε σχισμές βράχων και σκεπές σπιτιών. Τους καλοκαιρινούς μήνες καταγράφονται μόνο αρσενικά άτομα και το χειμώνα στις βορειότερες περιοχές της χώρας απουσιάζουν και τα δύο φύλα, υποδηλώνοντας εποχική μετανάστευση. Πετάει με μεγάλη ταχύτητα και ορισμένες φορές εντοπίζεται σε μεγάλα ύψη, από όπου πραγματοποιεί ταχείες βυθίσεις προς το πιθανό θήραμα.

Είναι νυχτόβιο ζώο και τρέφεται κυρίως με έντομα, τα οποία συλλαμβάνει εν πτήση μέσω ηχοεντοπισμού.

Φωτό: Αρχείο Φ.ΛΟΠΤΗ

Κρασπεδοχελίωνα (*Testudo marginata*)

Η μεγαλύτερη χερσαία χελώνα από τα 3 είδη που υπάρχουν στην Ελλάδα. Το καβούκι της, που χωρίζεται σε δύο τμήματα το χέλυο (ραχιαίο τμήμα) και το πλάστρο (το κοιλιακό), με τα αρσενικά άτομα να είναι πιο μεγαλόσωμα σε σχέση με το θηλυκά. Το καβούκι είναι ωοειδές σε κάτοψη και στα ενήλικα άτομα, στο πίσω μέρος οι πλάκες είναι ανασηκωμένες, σχηματίζοντας ένα χαρακτηριστικό «κράσπεδο» που διαφοροποιεί την κρασπεδοχελίωνα από τις άλλες χερσαίες χελώνες. Το χέλυο έχει χρώμα κιτρινόμαυρο και στα ενήλικα άτομα γίνεται μαυροκάστανο, με τις πλάκες να είναι ανοιχτόχρωμες κεντρικά και σκούρες περιφερειακά και τα ανοικτά χρώματα να σκουραίνουν με την πάροδο των χρόνων. Ενδημικό είδος της Ελλάδας (απαντά και στη Σαρδηνία όπου μεταφέρθηκε από τον άνθρωπο κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους). Εξαπλώνεται στην προστατευόμενη περιοχή, όπου υπάρχουν μεσογειακή βλάστηση (μακκία και φρύγανα), ελαιώνες, δρυοδάση, μέχρι και το υψόμετρο των 1400 μέτρων. Είναι δραστήρια την ημέρα, το καλοκαίρι αποφεύγει τον ήλιο κατά τις μεσημεριανές ώρες και το χειμώνα δεν πέφτει σε νάρκη, αλλά δραστηριοποιείται τις θερμές μέρες. Είναι αποκλειστικά φυτοφάγο ζώο. Η προστασία της σε εθνικό, κοινοτικό και ευρωπαϊκό επίπεδο είναι ιδιαίτερα «ισχυρή», καθώς περιλαμβάνεται στους καταλόγους συμβάσεων και νόμων, ενώ αποτελεί «Είδος Προτεραιότητας» για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Είναι η μεγαλύτερη
χερσαία χελώνα,
με μήκος που φτάνει
τα 40 εκατοστά.

Πορφυροτοικνιάς (*Ardea purpurea*)

Μεγαλόσωμος ερωδιός και κατά πολλούς ο πιο όμορφος, με άνοιγμα φτερών κοντά στα 1,5 μέτρα. Είναι ένα εντυπωσιακό πουλί, τόσο εξαιτίας του μεγέθους του, όσο και λόγω του ιδιαίτερου χρωματισμού του, που του δίνει και το κοινό του όνομα, ενώ όσον αφορά στο λατινικό του όνομα το πρώτο συνθετικό προέρχεται από τη λατινική λέξη *ardea* που ήταν η ονομασία των ερωδιών, ενώ το δεύτερο συνθετικό προέρχεται από την επίσης λατινική λέξη *purpureus* = πορφυρός.

Οι βιότοποι που διαβιέει περιλαμβάνουν υγροτοπικά οικοσυστήματα, όπως λίμνες, λιμνοθάλασσες, ποτάμια και εκβολές, κ.λπ., όπου απαντάται στους πυκνούς καλαμιώνες, με το χρωματικό του πρότυπο και το σχήμα του σώματος να του παρέχουν τέλεια κάλυψη. Τα ψάρια αποτελούν την κύρια πηγή τροφής, μαζί με βατράχια και ασπόνδυλα. Απολαμβάνει επαρκούς προστασίας και κατατάσσεται ως «Κινδυνεύον» στο Κόκκινο βιβλίο των απειλούμενων ζώων της Ελλάδας, ενώ το είδος περιλαμβάνεται στην Ευρωπαϊκή Οδηγία «Περί διατηρήσεως των άγριων πτηνών».

Ο πορφυροτοικνιάς
ενεδρεύει σε πλήρη
ακίνησία και με το
αστραπιαίο τίναγμα του
ράμφους «καμακώνει»
την τροφή του!

Φωτ. Αγγελ. Βασιλη

Φωτ. Biopix dk

Ο δενδρομυωξός,
με τη χαρακτηριστική
«μαύρη μάσκα» χύρω από
τα μάτια του, πέφτει
σε χειμερία νάρκη κατά
τους ψυχρούς μήνες.

Δενδρομυωξός (*Dryomys nitedula*)

Μικρού μεγέθους θηλαστικό και από τα μικρόσωμα είδη των μυωξών. Το είδος εξαπλώνεται στη ανατολική Ευρώπη και στην ηπειρωτική Ελλάδα. Απαντά κυρίως στις δασικές εκτάσεις (δάση φυλλοβόλων, κωνοφόρων ή και μικτά) των ορεινών περιοχών της προστατευόμενης περιοχής. Η μορφή του μοιάζει με αυτή μικρόσωμου σκίουρου, όμως, ενώ και τα δύο ζώα ανήκουν στην τάξη των τρωκτικών, οι σκίουροι ανήκουν σε διαφορετική οικογένεια από τους δενδρομυωξούς. Το πρώτο συνθετικό του επιστημονικού ονόματός του (*Dryomys*) προέρχεται από τις ελληνικές λέξεις δρυς και μυς, περιγράφοντας ένα είδος «ποντικού» που απαντά σε δέντρα δρυός, ενώ το δεύτερο συνθετικό (*nitedula*) είναι η λατινική λέξη που περιγράφει το συγκεκριμένο ζώο. Η κοινή ελληνική ονομασία (δενδρομυωξός) είναι συνθετή από τις λέξεις δένδρο + μυς + οξιά, ομοίως περιγράφοντας έναν «ποντικό» που ζει σε βελανιδιές. Πάντως η γενική μορφή του χαρακτηρίζεται τουλάχιστον «συμπαθητική» -αν και τρωκτικό- και γενικά αποδεκτή από το ευρύ κοινό. Είναι νυκτόβιο ζώο και δημιουργεί φωλιά ανάμεσα σε κλαδιά, κοιλότητες δέντρων και σχισμές βράχων, στην είσοδο της οποίας πλέκει τρίχες, πούπουλα, βρύα και φυτά. Είναι κυρίως φυτοφάγος, καθώς καταναλώνει καρπούς, φρούτα, λειχήνες, ρίζες, αλλά τρώει και έντομα και τις προνύμφες τους.

©Ante M. Kofel

Τσακάλι (*Canis aureus*)

Αποτελεί ένα από τα πλέον παρεξηγημένα ζώα μετά από το λύκο. Έχει κατηγορηθεί για πολύ περισσότερα απ' όσα στην πραγματικότητα ευθύνεται και έχει κυνηγηθεί έντονα ως «επιβλαβές είδος» μέχρι το 1990. Αν και δεν χαρακτηρίζεται πλέον ως τέτοιο, παρ' όλα αυτά ακόμα δεν προστατεύεται σε εθνικό επίπεδο, παρομοίως και σε ευρωπαϊκό. Απαντά σε ελώδεις/βαλτώδεις ακόμα και σε περιαστικές ή αγροτικές περιοχές, αλλά και σε δάση της προστατευόμενης περιοχής. Επιτελεί σημαντικότερο οικολογικό ρόλο στα οικοσυστήματα που διαβιεί. «Ρυθμίζει» τους πληθυσμούς των τρωκτικών και ερπετών, ενώ ως πτωματοφάγο ζώο καθαρίζει τη φύση από εστίες μόλυνσεων. Είναι ο μεγαλύτερος χερσαίος θηρευτής που υπάρχει στην Πελοπόννησο και παρότι ανήκει στην Τάξη των «σαρκόφαγων», δεν είναι αποκλειστικά σαρκοφάγο ζώο. Η μεγάλη προσαρμοστικότητά του το καθιστά ικανό να επιβιώνει ακόμα και σε περιόδους με έλλειψη κυνηγιού, αφού η διατροφή του αναπληρώνεται από φρούτα και καρπούς. Είναι δειλό και ανθρωπόφοβο ζώο και για το λόγο αυτό έχει υιοθετήσει κυρίως νυχτερινό τρόπο ζωής.

Το τσακάλι μοιάζει με σκύλο ή μικρό λύκο, με μήκος σώματος έως και 1 μέτρο. Γίνεται αντιληπτό κυρίως από το χαρακτηριστικό ουρλιαχτό του!

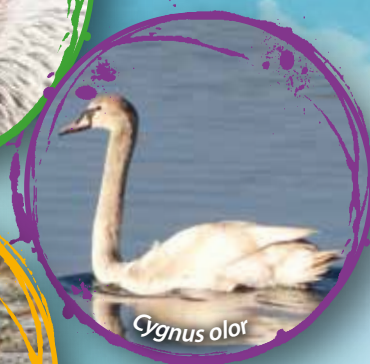
©Ante M. Kofel

Τρανόσαυρα (*Lacerta trilineata*)

Η τρανόσαυρα είναι η πιο μεγαλόσωμη τυπική σαύρα της Ελλάδας με μήκος σώματος να φτάνει τα 16 εκατοστά και την ουρά να έχει το διπλάσιο μήκος του σώματος, με ορισμένα άτομα να έχουν συνολικό μήκος μεγαλύτερο των 50 εκατοστών! Το σώμα είναι εύρωστο, το κεφάλι είναι μακρύ, ο λαιμός δεν είναι εμφανής και τα άκρα είναι μεγάλα με τα πίσω άκρα να είναι αρκετά μεγαλύτερα από τα εμπρόσθια. Η ράχη στα νεαρά άτομα διατρέχεται από 3 λευκές γραμμές, στις οποίες οφείλεται και το δεύτερο συνθετικό του επιστημονικού ονόματος του ζώου: *trilineata* = τρι (= τρεις) + *linea* (= γραμμή, λατινικά). Απαντά σε βιότοπους της προστατευόμενης περιοχής που σχετίζονται ή βρίσκονται κοντά σε πλούσια βλάστηση, φυλλοβόλα και μεικτά δάση, αλπικά ξέφωτα, ανοικτές εκτάσεις, ήπιας κλίσης πλαγιές, καλλιέργειες, κήπους, παρυφές δρόμων, μέχρι και σε υψόμετρο 2.000 μέτρων! Δραστηριοποιείται την ημέρα και στις θερμές νοτιότερες περιοχές είναι ενεργή όλο το χρόνο. Η διατροφή της βασίζεται σε ασπόνδυλα (αράχνες, σαλιγκάρια, μυριάποδα, κ.ά.), ενώ καταναλώνει και μικρά τρωκτικά και σαύρες. Δεν έχει δηλητήριο και είναι τελείως ακίνδυνη για τον άνθρωπο.

Είναι εδαφόβια σαύρα με εξαιρετικές ικανότητες ταχείας κίνησης, αλλά έχει και αναρριχητικές ικανότητες, ενώ διασχίζει κολυμπώντας χωρίς πρόβλημα και ποταμάκια και ρυάκια.

Άστρος Αρκαδίας, Τ.Κ. 22001
Τηλ.: 27550 22021, Fax: 27550 22806
e-mail: info@fdparnonas.gr

www.fdparnonas.gr

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη 2007-2013»
«Προστασία και διατήρηση της βιοποικιλότητας του όρους Πάρνωνα & υγροτόπου Μουστού»

Ευρωπαϊκή Ένωση - ΕΤΠΑ

«Κάνουμε τις πράξεις, ζούμε το αποτέλεσμα»

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Μεγάλη Τούρλα,
Οροπέδιο Πάρνωνα